

अध्याय १३ वा.

श्रीगणेशायनमः । श्रीसरस्वत्यैनमः । श्रीगुरुभ्योनमः ।

श्रीकुलदेवतायैनमः । श्रीसीतारामचंद्राभ्यांनमः ।

श्रीसद्गुरुसाईनाथायनमः ॥

आकारें सूत्रमय अति लहान । अर्थगांभीर्यें अति गहन ॥

व्यापकत्वे बहु विस्तीर्ण । संकीर्ण तरी तितुकेच ॥ १ ॥

ऐसे ते बाबांचे बोल । अर्थें तत्त्वे अति सखोल ॥

कल्पांतींही नव्हत फोल । समतोल आणी अणमोल ॥ २ ॥

पूर्वापरानु-संधान रहावें । यथा प्राप्तानुवर्ती व्हावें ॥

नित्य तृप्त सदा असावें । नसावें संचित कदापि ॥ ३ ॥

अरे जरी मी झालों फकीर । घर ना दार बेफिकीर ॥

बसलों एका ठायीं स्थीर । सारी किरकिर त्यागुनी ॥ ४ ॥

तरी ती माया अनिवार । मलाही गांजी वरचेवर ॥

मी विसरें परी तिजला न विसर । मजही निरंतर कवटाळी ॥ ५ ॥

आदि मायाच ते हरीची । त्रेधा उडविते ब्रम्हादिकांची ॥

तेथ मज दुबळ्या फकीराची । वार्ता कैची तिजपुढें ॥ ६ ॥

हरीच होईल जेव्हां प्रसन्न । तेव्हांच होईल ते विच्छिन्न ॥

विना अविच्छिन्न हरि भजन । माया निरसन नोहेपा ॥ ७ ॥

ऐसीही मायेची महती । भक्तांलागी बाबा कथिती ॥
 सर्वेचि व्हावया तन्निवृत्ती । भजन स्थिती वानीती ॥ ८ ॥
 संत माझी सचेतन मूर्ती । कृष्णस्वर्यें म्हणे भागवतीं ॥
 कोणा न ठावी ही स्पष्टोक्ती । उद्धवाप्रती हरीची ॥ ९ ॥
 म्हणोनि भक्तकल्याणार्थ । दयाघन साईसमर्थ ॥
 वदते झाले जें सत्यसार्थ । परिसा अति विनीत होउनी ॥ १० ॥
 पाप ज्याचें विलया गेलें । ऐसे जे पुण्यात्मे वहिले ॥
 तेच माझे भजनी लागले । खूण लाधले ते माझी ॥ ११ ॥
 साई साई नित्य म्हणाल । सात समुद्र करीन न्याल ॥
 या बोला विश्वास ठेवाल । पावाल कल्याण निश्चयें ॥ १२ ॥
 नलगे मज पूजा संभार । षोडश वा अष्टोपचार ॥
 जेथें भाव अपरंपार । मजला थार ते ठायीं ॥ १३ ॥
 ऐसें बाबा वेळोवेळा । बोलून गेले भक्तजिव्हाळा ॥
 आतां आठवूनी त्या प्रेमळ बोला । करूं विरंगुळा मनासी ॥ १४ ॥
 ऐसा हा दयाळू साईसखा । शरणागताचा पाठिराखा ॥
 भक्तकैवार घेऊनि निका । नवल विलोका केले तें ॥ १५ ॥
 दवडूनि चित्ताची अनेकाग्रता । करोनि त्याची एकाग्रता ॥
 परिसावी ही नूतन कथा साग्रता । कृतकार्यता होईल ॥ १६ ॥
 साई मुखींची अमृतवृष्टि । तीच जेथें पुष्टी तुष्टी ॥
 कोण कंटाळे शिरडीचे कष्टीं । निज हित दृष्टि ठेविल्या ॥ १७ ॥
 गताध्वारीं अनुसंधान । दिधलें एका अग्निहोत्र्या लागून ॥
 ब्रम्हीभूत निजगुरु दर्शन । आनंदसपन्न त्या केलें ॥ १८ ॥

आतां हा अध्याय त्याहून गोड । भक्त एक क्षयीं रोड ॥
 दिधली तथा आरोग्याची जोड । मोडूनि खोड स्वप्नांत ॥ १९ ॥
 तरीं ऐका भाविकजन । होऊनियां दत्तावधान ॥
 साईनाथ चरित्र गहन । कल्मषदहनकारक जें ॥ २० ॥
 पुण्य पावन हें चरित्र । जल जैसें गंगेचें पवित्र ॥
 धन्य श्रवण कर्त्यांचे श्रोत्र । इह परत्र साधिक तें ॥ २१ ॥
 पाहूं अमृताची उपमा देऊन । परी अमृत काय गोड याहून ॥
 अमृत करील प्राण रक्षण । जन्म निवारण चरित्र हें ॥ २२ ॥
 जीव म्हणती सत्ताधीश । करील जें जें येईल इच्छेस ॥
 ऐसें जयाचे वाटे मनांस । कथानकास या परिस्रावें ॥ २३ ॥
 जीव जरी खरा स्वतंत्र । सुखालागी कष्टां अहोरात्र ॥
 पदरीं पडतें दुःख मात्र । हें तों चरित्र सत्तेचें ॥ २४ ॥
 दुःखें टाळावयालागीं असतां सावधान जागोजागीं ॥
 तीं त्या धुंडीत लागवेगी ॥ त्याचीच मागी घेतात ॥ २५ ॥
 वारूं जातां गळं पडती । झाडून टाकितां अधिक लिपडती ॥
 वाडगी जीवाची धडपडती । अहो राती तो शीण ॥ २६ ॥
 जीव जरी खरा स्ववश । तरी तो असता पूर्ण सुखवश ॥
 दुःखाचा एक लवलेश । रेसभरही ना-तळता ॥ २७ ॥
 पापा न आचरिता कधीं । पुण्याचीच करितां समृद्धि ॥
 सुखाचीच संपादिता वृद्धि । स्वतंत्र बुद्धि म्हणवोनी ॥ २८ ॥
 परी जीव नाही स्वतंत्र । पाठी लागलें कर्म तंत्र ॥
 तथाचा खेळचि विचित्र । कळसूत्र हातीं कर्मांचे ॥ २९ ॥

पुण्याकडे लक्ष जाय । पापाकडे ओढिती पाय ॥

सत्कर्माचा शोधितां ठाय । कुकर्मीं काय आतुडे ॥३० ॥

पुणें जिल्ह्यांतील जुन्नरामाजी । नारायण गांवचा पाटील भिमाजी
तयाची कथा आता परिसाजी । रसराजीच अमृताची ॥ ॥ ३१ ॥

भीमाजी घरचा सुखसंपन्न । आल्यागेल्या घाली अन्न
कधीं न ज्याचें वदन खिन्न । प्रसन्न वदन सर्वदा ॥ ३२ ॥

अदृष्टांचे विलक्षण संजोग । न कळतां होती लाभ वियोग ॥
चालून येती कर्मभोग । नसते रोग उद्धवती ॥ ३३ ॥

इसवी सन एकूणीससैं नव ॥ भीमाजीस पीडी दुर्देव ॥

होय कफक्षय रोगोद्धव । प्रादुर्भाव ज्वराचा ॥ ३४ ॥

येऊं लागला असह्य खोकला । ज्वरही फार वाढूं लागला ॥

दिवसेंदिवस बळावत गेला । निराश झाला भीमाजी ॥ ३५ ॥

तोंडास फेस सर्वदां येणें । मचूळ आणि रक्ताचे गुळणें ॥

पोटांत अक्षयीं कळमळणें । जीव तगमगणें राहीना ॥ ३६ ॥

शेजे खिळिला दुखणाईत । गळालीं गात्रें चालला वाळत ॥

उपायांची झाली शिकस्त । झाला तो त्रस्त अत्यंत ॥ ३७ ॥

अन्नपान कांहीं न रुचे । पेज पथ्य कांहीं न पचे ॥

तेणें अस्वस्थ कांहीं न सुचे । हाल जीवाचे असह्य ॥ ३८ ॥

देवदेवस्की झाली सारी । हात टेकिले वैद्य डॉक्टरां ॥

पाणी सोडिलें जीविताशेवरी । पडला विचारी भीमाजी ॥ ३९ ॥

पाटील झाले उद्विग्न चित्तीं । दिसती थोडे दिसांचे सोवती ॥

उत्तरोत्तर फारचि थकती । दिवस गती लागले ॥ ४० ॥

आराधिली कुलदेवता । तीही देईना आरोग्यता ॥
 जोशी पंचाक्षरी समस्तां । थकले पुसपुसतां पाटील ॥ ४१ ॥
 कोणी म्हणती अंगरोग । काय तरी हा दैवयोग ॥
 वाटे ओढवला पुरा भोग । निरूपयोग मनुष्य यत्ना ॥ ४२ ॥
 डॉक्टर झाले हकीम झाले । उपचार करितां टेकीस आले ॥
 कोणाचें कांहींच न चले । प्रयत्न हरले सकळांचे ॥ ४३ ॥
 पाटील अत्यंत कढरले । म्हणती देवा म्यां काय केलें ॥
 कांहींच का उपयोगा न आलें । पाप असलें कैचें हें ॥ ४४ ॥
 देव तरी कैसा विलक्षण । सौख्य भोगत्या एकही क्षण ॥
 अपुलें होऊं नेदी स्मरण । नवल विंदान त्याचें ॥ ४५ ॥
 मग त्याच्याच जें येई मना । संकट परंपरा धाडितो नाना ॥
 करवून घेई आपुल्या स्मरणा । 'नारायणा धांव' म्हणवी ॥ ४६ ॥
 असो कळवळ्याचा धांवा ऐकिला । देव तात्काळ गहिवरला ॥
 बुद्धी उपजली भीमाजीला । पत्र घालावें नानाला ॥ ४७ ॥
 करितील कांहीं तरी नाना । इतर कवणा जें करवेना ॥
 ऐसा पूर्ण विश्वास मना । पाटलांना वाटला ॥ ४८ ॥
 तोच त्याचा शुभशकुन । तेंच रोगाचें निरसन ॥
 पुढें सविस्तर पत्र लिहून । नानांस त्यांनीं पाठविलें ॥ ४९ ॥
 नानासाहेबांचें स्मरण ॥ तेंच साईनाथांचें स्फुरण ॥
 उद्भवलें रोगनिवारण कारण । अतर्क्य विंदान संतांचें ॥ ५० ॥
 होका कालचक्राची रचना । तेथही दिसते ईश्वरी योजना ॥
 यास्तव कोणी अन्यथा कल्पना । करुनि वलगना न करावी ॥ ५१ ॥

बरी वाईट क्रिया सारी । ईश्वर तेथींचा सूत्रधारी ॥

तोच तारी तोच मारी । कार्यकारी तो एक ॥ ५२ ॥

पाटील लिहिती चांदोरकरांस । औषधें खातां आला त्रास ॥

कदरलों मी या जीवितास । जग उदास वाटतें ॥ ५३ ॥

डॉक्टरांनीं आशा सोडिली । व्याधी दुःसाध्य ऐसी ठरविली ॥

हकीम वैद्यांची बुद्धि थकली । उमेद खचली माझी ही ॥ ५४ ॥

तरी आतां एक विनंति । आहे अपुले चरणांप्रती ॥

व्हावी मज अपुली भेट निश्चिती । ही एक चित्ती असोसी ॥ ५५ ॥

चांदोरकरांनीं पत्र वाचिलें । त्यांचेंही मन खिन्न झालें ॥

भीमाजी पाटील बहु भले । नाना द्रवले अंतरीं ॥ ५६ ॥

उत्तरीं कळविती एकचि उपाय । साईबाबांचे धरावे पाय ॥

हाचि केवळ तरणोपाय । बाप माय तो एक ॥ ५७ ॥

तीच कनवाळू सर्वांची आई । हांकेसरसी धांवत येई ॥

कळवळून कडियें घेई । जाणे सोई लेंकराची ॥ ५८ ॥

क्षयरोगाची कथा काय । महारोग दर्शनें जाय ॥

शंका न धरी तिळपाय । घट्ट पाय धरी जा ॥ ५९ ॥

जो जें मागे त्यातें देई । हें ब्रीद जयानें बांधिलें पायीं ॥

म्हणोनि म्हणतो करी गा घाई । दर्शन घेई साईचें ॥ ६० ॥

भयामाजीं मोठे भय । मरणापरिस दुजें काय ॥

घट्टधरी जा साईचे पाय । करील निर्भय तो एक ॥ ६१ ॥

दुःसह पाटलाची व्यथा । पातली प्राणांतीक अवस्था ॥

कधीं भेटेन साईनाथा । कधीं कार्यार्था साधेन ॥ ६२ ॥

ऐसा पाटील झाला बावरा । म्हणें सरसामान आवरा ॥
 उदयीक सत्वर तयारी करा । वाटधरा शिरडीची ॥ ६३ ॥
 येषेंप्रमाणें दृढनिश्चयेसी । निरोप पुसून सकळिकांसी ॥
 महाराजांचें दर्शनासी । निघाले शिरडीसीं पाटील ॥ ६४ ॥
 घेतले आप्तजन बरोवरी । भीमाजी निघाले झडकरी ॥
 उत्कंठा फारचि अंतरीं । शिरडीसत्वरी कै देखें ॥ ६५ ॥
 मशींदीच्या चौकाशेजारी । गाडी आली पुढले व्दारीं ॥
 चौघांहीं बाहूनिया करीं । भीमाजी बरी आणिलें ॥ ६६ ॥
 नानासाहेब समवेत होते । माधवरावही आले तेथें ॥
 ज्या माधवरावाचिया हातें । सुगम पद तें सर्वत्रां ॥ ६७ ॥
 पाटील पाहोनी बाबा वदती । शामा हे चोर आणुन किती ॥
 घालिशी माझे अंगावरती । काय हे कृती बरीका ॥ ६८ ॥
 साईपदीं ठेविला माथा । भीमाजी म्हणें साईनाथा ॥
 कृपा करी मज अनाथा । दीनानाथा सांभाळीं ॥ ६९ ॥
 देखूनिया पाटलाची व्यथा । दया उपजली साईनाथा ॥
 ते सरसी शमली दुःखावस्था । पाटील चित्ता विश्वासला ॥ ७० ॥
 पाहूनि भीमाजी अस्वस्थ । कृपासागर साई समर्थ ॥
 हेलावला अपरिमित । बोले सस्मितमुख तेव्हां ॥ ७१ ॥
 बैस आतां सोडी खंत । खंत न करिती विचारवंत ॥
 झाला तुझिया भोक्तृत्वा अंत । पाय शिरडींत टाकितां ॥ ७२ ॥
 आकंठ संकटार्णवीं बुडाला । होका महदुःख गर्तेत गढला ॥
 जो या मशीदमाईची पायरी चढला । सुखा आरूढला तो जाणा ॥ ७३ ॥

फकीर येथींचा मोठा दयाळू । करील व्यथेचें निर्मूळू ॥
 प्रेमें करील प्रतिपाळू । तो कनवाळू सकळांचा ॥ ७४ ॥
 यालागी तूं स्वस्थ पाहीं । भीमाबाईच्या सदनां राही ॥
 आराम तो एका दोदिसांही । जा कीं होईल तुजप्रती ॥ ७५ ॥
 जैसा एकादा आयुष्यहीन । पावे सुदैवें अमृत सिंचन ॥
 लाधे तात्काळ पुनरुज्जीवन । तैसें समाधान पाटिला ॥ ७६ ॥
 ऐकूनि साई मुखींचें वचन । मरणोन्मुखा अमृतपान ॥
 किंवा तृषार्ता लाधावें जीवन । तैसें समाधान पाटिला ॥ ७७ ॥
 प्रति पांच मिनिटांस । रक्ताच्या गुळण्या येत मुखास ॥
 बाबा सन्मुख एक तास । बैसतां निरास पावल्या ॥ ७८ ॥
 केले न व्यथेचें परीक्षण । पुसिलें न तदुद्भव कारण ॥
 केवळ कृपा निरीक्षण । रोगोन्मूलन तात्काल ॥ ७९ ॥
 कृपा निरीक्षण होतां पुरे । वाळल्या काष्ठा येती कोंभरे ॥
 बसंतावीण फुलती तुरे । तें फळीं डवरें रमणीय ॥ ८० ॥
 रोग काय आरोग्य काय । पुण्यापापाचा होतां क्षय ॥
 ज्याचें त्यानें भोगिल्याशिवाय । अन्य उपाय चालेना ॥ ८१ ॥
 केवळ भोगेंच त्यांसी क्षय । जन्मजन्मांतरीं हाचि निश्चय ॥
 भोगिल्यावीण अन्य उपाय । निवृत्तिदायक नाहीच ॥ ८२ ॥
 तथापि भाग्यें संत दर्शन । हें एक व्याधीचें उपशमन ॥
 व्याधीग्रस्त मग व्याधीचें सहन । दुःखेंवीण सहज करी ॥ ८३ ॥
 व्याधी दावी भोग दारूण । संत ठेवी दृष्टिसकरुण ॥
 तेणें भोक्तृत्व दुःखावीण । संत निवारण करितात ॥ ८४ ॥

केवळ बाबांचा शब्द प्रमाण । तेंच औषध रामबाण ॥
 एकदां कृष्ण श्वान भक्षितां दध्योदनजाहलें निवारण हीमज्वराचें ८५
 कथेंत वाटतील या आड कथा । परी या संकलित श्रवण करितां ॥
 दिसून येईल समर्पकता । स्मरण दाताही साईच ॥ ८६ ॥
 “माझी कथा मीच करीन” । साईच गेले आहेत बोलून ॥
 त्यांनींच या कथांची आठवण । दिवली मजलागून येसमयीं ॥ ८७ ॥
 बाळा गणपत नामें एक । जातीचा शिंपी मोठा भाविक ॥
 येऊनि मशीदींत बाबा सन्मुख । अति दीनमुख विनवीत ॥ ८८ ॥
 काय ऐसे म्यां केलें पाप । कां हा सोडीना मज हिंवताप ॥
 बाबा झाले उपाय अमूप । हलेना तत्राप अंगींचा ॥ ८९ ॥
 तरी मी आतां करुं काय । जाहली सर्व औषधें कषाय ॥
 आपण तरी सांगा उपाय । कैसेनी जाय हा ताप ॥ ९० ॥
 तंव दया उपजली अंतरीं । बाबा वदत प्रत्युत्तरीं ॥
 उपाय त्या हिमज्वरावरी । ती नवलपरी परिसावी ॥ ९१ ॥
 दही भाताचे कांहीं कवळ । लक्ष्मी आईच्या देउळाजवळ ॥
 “काळ्या कुत्र्यास खाउं घाल” । बरा होशील तात्काळ ॥ ९२ ॥
 बाळा भीत भीतचि गेला । घरी जाउन पाहूं लागला ॥
 झांकून ठेविला भात आढळला । दही ही लावला शेजारीं ॥ ९३ ॥
 बाळा मनीं विचार करी । दही भात मिळाला तरी ॥
 काळाच कुत्रा वेळेवरी । देउळाशेजारीं असेल का ॥ ९४ ॥
 परी ही बाळाची उगीच चिंता । निर्दिष्ट स्थळीं जाऊन पोहचतां
 कृष्ण श्वान एक पुच्छ हालवितां । समोर येतां देखिलें ॥ ९५ ॥

पाहून ऐसा हा योग जुळला । बाळास मोठा आनंद झाला ॥
 दही भात खाऊं घातला । वृत्तांत कळविला बाबांस ॥ ९६ ॥
 सारांश हा जो प्रकार घडला । कोणी कांहींही म्हणो त्याला ॥
 तेव्हांपासून हिमज्वर गेला । आराम जाहला बाळास ॥ ९७ ॥
 ऐसेंच बापूसाहेब बुट्टीं । थंडी जाहली होती पोटीं ॥
 जुलाब होत पाऊठोपाउठीं । उलटी वर उलटी एक सरा ॥ ९८ ॥
 सर्वौषधानीं कपाट भरलें । परी एकही न लागू पडलें ॥
 बापूसाहेब मनीं घाबरले । बहुत पडले विचारीं ॥ ९९ ॥
 जुलाब उलट्या होऊन होऊन । बापूसाहेब जाहले क्षीण ॥
 नित्यनेम बाबांचें दर्शन । ध्यावया त्राण नुरलें त्या ॥ १०० ॥
 गोष्ट गेली बाबांचें कानीं । आणवून बैसविलें सन्मुख त्यांनीं ॥
 म्हणाले खबरदार आतांपासुनी । मल विसर्जनीं जातां नये ॥ १०१ ॥
 वांतीही राहिली पाहिजे ठिकाणीं । त्यां सन्मुख हालवून तर्जनीं ॥
 पुनश्च पूर्ववत त्या अनुलक्षुनी । म्हटलें बाबांनीं तैसेंच ॥ १०२ ॥
 तात्पर्य काय त्या शब्दांचा दरारा । दोनी व्याधींनीं घेतला भेदरा ॥
 केला पहा तात्काळ पोबारा । जाहला आराम बुट्टींस ॥ १०३ ॥
 एकदां गांवीं वाख्याचा उद्भव । असतां जाहला त्यांस उपद्रव ॥
 वांती रेच यांचा समुद्भव । कळमळला जीव तृषाकुल ॥ १०४ ॥
 पार्शीच होते डाक्टर पिल्ले । त्यांनीं उपाय सर्व वेंचले ॥
 शेवटीं जेव्हां कांहींच न चले । मग ते गेले बाबाकडे ॥ १०५ ॥
 होतें जैसें जैसें घडलें । साई चरणीं सर्व निवेदिलें ॥
 काफी द्यावी कीं पाणी चांगले । विचारिती पिल्ले बाबांस ॥ १०६ ॥
 तंव बाबा वदती त्यांला । “खा, दूध, बदाम, घाला ॥
 अक्रोड पिस्त्यांसह त्यांला । प्यावयाला द्या तरण ” ॥ १०७ ॥

तेणें तयाची राहिल तहान । होईल सत्वर व्याधी हरण ॥
 सारांश ऐसें हें पाजितां तरण । उपद्रव निरसन जाहलें ॥१०८॥
 'खा अक्रोड पिस्तें बदाम' । येणें पटकीस पडावा आराम ॥
 शब्दचि बाबांचा विश्वासधाम । शंकेचें काम ना येथें ॥ १०९ ॥
 आळंदीचे एक स्वामी । साई समर्थ दर्शनकामी ॥
 आले एकदां शिरडीग्रामीं । पातले आश्रमीं साईच्या ॥ ११० ॥
 होतां तयांस कर्ण रोग । तेणें अस्वास्थ्य निद्राभंग ॥
 करवितांही शस्त्र प्रयोग । कांहीं न उपयोग तिळमात्र ॥ १११ ॥
 ठणका लागे अनावर । चाले न कांहीं प्रतीकार ॥
 निघावयाचा केला विचार । गेले आशिर्वाद मागावया ॥ ११२ ॥
 अभिवंदुनि साई पादां । पावूनिया उदी प्रसादा ॥
 स्वामी मागत आशिर्वादा । कृपा सर्वदा असावी ॥ ११३ ॥
 माधवराव देशपांड्यांनीं । कानाप्रीत्यर्थ केळी विनवणी ॥
 "अला अच्छा करेगा" म्हणुनी । महाराजांनीं आश्वासिलें ॥११४॥
 ऐसा आशिर्वाद लाधुनी । स्वामी परतले पुण्यपट्टणीं ॥
 पत्र आलें आठा दिसांनीं । ठणका तत्क्षणींच राहिला ॥ ११५ ॥
 सूज मात्र कायम होती । शस्त्र प्रयोग करावा म्हणती ॥
 पुन्हां तो प्रयोग करावा ये अर्थीं । आलों मुंबईप्रती मागुता ॥११६॥
 गेलों पुढील डाक्टराकडे । नकळे बाबांना पडलें सांकडें ॥
 डाक्टर पाही जों कानाकडे । सूज कोणीकडे लक्षेना ॥ ११७ ॥
 शस्त्रप्रयोग आवश्यकता । डाक्टर म्हणे नलगे आतां ॥
 स्वामीची हरली दुर्धर चिंता । विस्मय समस्तां वाटला ॥ ११८ ॥

ऐशीच आणीक एक कथा । ओघास आली जी प्रसंगवशता ॥
 ती सांगून श्रोतयां आतां । अध्याय आटोपता घेऊं हा ॥ ११९ ॥
 सभामंडपाची फरसी । बांधूं आरंभिली जे दिवसीं ॥
 त्या आधीं आठ दिन महाजनीसीं । जाहली मोडसी दुर्धर ॥ १२० ॥
 जुलाब होऊं लागले फार । मनींचे मनीं बाबांवर भार ॥
 करीनात औषध वा उपचार । अत्यंत बेजार जाहले ॥ १२१ ॥
 साई पूर्ण अंतर्ज्ञानी । जाणत होते महाजनी ॥
 म्हणवूनि हें अस्वास्थ्य तयां लागुनी । केलें न त्यांनीं निवेदन ॥ १२२ ॥
 येईल जेव्हां तयांचे मनीं । करितील निवारण आपण होऊनी ॥
 ऐसें पूर्ण विश्वासुनीं । व्याधी सोसूनि राहिले ॥ १२३ ॥
 भोग भोगूं आपण सकळ । परी न पूजेसि पडावा स्वळ ॥
 हीच एक इच्छा प्रबळ । सर्वकाळ काकांस ॥ १२४ ॥
 जुलाब कितीदां आणि केव्हां । प्रमाणातीत झाले जेव्हां ॥
 चुकूं नये आरती सेवा । ह्मणून तेव्हां काय करिती ॥ १२५ ॥
 तांब्या एक पाण्याभरला । अंधारांतही लागेल हाताला ॥
 ऐसे जागीं मशीदीला । एका बाजूला ठेवीत ॥ १२६ ॥
 स्वयें बैसत बाबापाशीं । चरण संवाहन करावयासीं ॥
 हाजर नित्य आरतीसी । नित्य नेमेसीं चालवीत ॥ १२७ ॥
 आली जरी पोटांत कळ । तांब्या होताच हाताजवळ ॥
 पाहूनि जवळ एकांत स्थळ । होऊनि निर्मळ परतत ॥ १२८ ॥
 असो फरसी करावयासी । आज्ञा मागतां बाबापासीं ॥
 दिवळी पहा की तात्याबांसीं । बदती तयासीं काय पहा ॥ १२९ ॥

जातों आम्ही लेंडीवर । लेंडीवरून परतल्यावर ॥
करा आरंभ बरोबर । या फरशीचे कार्यास ॥ १३० ॥
पुढें बाबा परत आले । आसनावरी जाऊन बैसले ॥
पादसंवाहन सुरूं केलें । येऊन वेळेवर काकांनीं ॥ १३१ ॥
कोपरगांवाहून तांगे धडकलें । मुंबईकडील भक्त पातले ॥
पूजासंभार सहित चढले । येऊनि अभिवंदिलें बाबांस ॥ १३२ ॥
इतर मंडळी समवेत । अंधेरीचे पाटीलही येत ॥
येऊन पुजा पुष्पाक्षत । वाट पाहत बैसले ॥ १३३ ॥
इतक्यांत खाली पटांगणांत । रथ जेथें ठेवीत असत ॥
कुदळ मांरून बरोबर तेथ । फरशीची सुरवात जाहली ॥ १३४ ॥
ऐकिला तो अवाज मात्र । बाबांनीं ओरड केली विचित्र ॥
धरिला तात्काळ नृसिंहावतार । नेत्रटवकार भयंकर ॥ १३५ ॥
कोण मारतो कुदळीचा फटका । करितों तयाला कंबरेंत लटका ॥
बोलत उठलेच येऊन सटका । भीतीचा धडका समस्तां ॥ १३६ ॥
कुदळी टाकून मजूर पळाला । जो तो उठून धांवत सुटला ॥
काकांचाही जीव दचकला । तों हातचि धरिला बाबांनीं ॥ १३७ ॥
म्हणती जातोस कुठें बस खाली । इतक्यांत तात्या लक्ष्मी आली ॥
तयांसही शिब्यांची लाखोली । मनसोक्त वाहिली बाबांनीं ॥ १३८ ॥
अंगणाबाहेर जी मंडळी । तयासही शिबीगाळी केली ॥
इतक्यांत भाजल्या भुईमुगांची थैली । ओढूनि घेतली पडलेली ॥ १३९ ॥
बाबां असतां त्वेषावेशीं । पळाले जे भीतीनें चौपारीं ॥
एकाद्याची ती मशीदीशीं । पिशवी असेल कीं पडलेली ॥ १४० ॥

दाणें असतील पका शेर । मूठमूठ काढून बाहेर ॥
 चोळूनिया हातावर । मारुनि फुंकर साफ करीत ॥ १४१ ॥
 मग ते स्वच्छ झालेले दाणे । महाजनीकडून खावविणें ॥
 एकीकडेस शिव्याही देणें । एकीकडे चोळणें सुरुच ॥ १४२ ॥
 खाऊन घे म्हणत म्हणत । स्वच्छ दाणें हातावर ठेवीत ॥
 कांहीं आपणही तोंडांत टाकित । पिशवी संपवीत येरी ती ॥ १४३ ॥
 दाणें संपतां म्हणती आण । पाणी लागली मजला तहान ॥
 काका आणित्ती झारी भरून । स्वयें तें पिऊन पी म्हणती ॥ १४४ ॥
 काका पितां तयांस वदती । झाली जा तुझी बंद वृहती ॥
 मेले कुठें ते वामण म्हणती । जा तयांप्रती घेऊन ये ॥ १४५ ॥
 असो पुढे मंडळी आली । मशीद पूर्वाप्रमाणें भरली ॥
 फरशीस पुनः सुरवात झाली । मोडशी थांबली काकांची ॥ १४६ ॥
 जुलावावर हें काय औषध । परी औषध तो संताचा * शब्द ॥
 देतील तो जो मानी प्रसाद । तया न अगद आणीक ॥ १४७ ॥

* शिर्डीचे रा. माधवराव देशपांडे यांना एकदां मूळव्याध झाली. त्यांनीं महाराजांना सांगितलें. महाराज म्हणाले 'आपण दुपारीं औषध करूं.' त्याप्रमाणें दुपारीं महाराजांनीं सोनामुखीचा काढा केला व त्यांतला थोडा माधवरावांना दिला. त्याबरोबर मूळव्याध एकदम बंद झाली. पुढें दोन वर्षांनीं त्यांना पुन्हां मूळव्याध झाली. महाराजांनीं पूर्वीं काढा दिला होता, म्हणून माधवरावांनीं आपल्याच विचारानें काढा घरीं तयार करून तो घेतला. त्यापासून बरें न वाटतां मूळव्याध जास्त भडकली. पुढें कांहीं दिवसांनीं महाराजांचे कृपेनें बंद झाली. सारांश गुण औषधांत नसून महाराजांच्या हातांत व आशिर्वातांत असे

हरदा शहरचे एक गृहस्थ । पोटशूळ व्याधिग्रस्त ॥
चवदा वर्षे जाहले त्रस्त । उपाय समस्त जाहले ॥ १४८ ॥
नाम त्यांचें दत्तोपंत । कर्णोपकर्णी ऐकिली मात ॥
शिरडींत साई महा संत । दर्शनं हरतात अपाय ॥ १४९ ॥
परिसूनिया ऐसी कीर्ती । गमन केलें शिरडीप्रती ॥
चरण साईचे माथा वंदिती । करुणा भाकिती त्यांतें ॥ १५० ॥
बाबा चौदा वर्षे भरलीं । पोटशूळें पिच्छा पुरविली ॥
पुरे आतां परमावधी झाली । शक्ति न उरली भोगावया ॥ १५१ ॥
केला न कोणाचा घातपात । अवमानिली न मायतात ॥
नाठवे पूर्वजन्मींची मात । जेणें हे होतात कष्ट मज ॥ १५२ ॥
केवळ संतप्रेमावलोकन । संतप्रसाद आशिर्वचन ॥
येणेंच होय व्याधी निरसन । नलगे आन कांहींही ॥ १५३ ॥
तैसाच अनुभव दत्तोपंता । बाबांचा कर पडतां माथां ॥
विभूती आशिर्वाद लाभतां । आराम चित्ता वाटला ॥ १५४ ॥
मग महाराजांनी त्यांस । ठेवूनि घेतलें कांहीं दिवस ॥
हळूहळू पोटशूळाचा* त्रास । गेला विलयास समूळ ॥ १५५ ॥

* काका महाजनींचें वडील बंधु रा. गंगाधरपंत यांना पोटशूळाचा आजार पुष्कळ वर्षे होता. दरवर्षी त्यापासून त्यांना अतिशय त्रास होत असे. त्यांनी महाराजांची कीर्ती ऐकल्यावरून ते तिकडे गेले व महाराजांजवळ गान्हाणें केलें. महाराजांनी पोटाला हात लावला व येथें दुखतें कां म्हणून विचारलें. गंगाधरपंतांनी होय असे उत्तर दिलें. महाराज म्हणाले 'अह्वा बरे करील.' तेव्हांपासून गंगाधरपंताचा पोटशूळ जो गेला तो पुन्हां उमटला नाही.

असो ऐसे हे महानुभाव । काय वानूं मी तयांचा प्रभाव ॥
 परोपकृती हा नित्य स्वभाव । जयां सद्भाव चराचरीं ॥ १५६ ॥
 गाऊं जातां हैं शब्द स्तोत्र । एकाहून एक विचित्र ॥
 आतां पुर्वानुसंधान सूत्र । भीमाजी चरित्र चालवूं ॥ १५७ ॥
 असो बाबा ऊदी मागवती । भीमाजीस थोडी देती ॥
 थोडी तयाचे कपाळा फांसितो । शिरीं ठेवितो निज हस्त ॥ १५८ ॥
 जावया बिन्हाडीं आज्ञा झाली । पाटील निघाले पायचाली ॥
 गाडीपर्यंत अपुले पाउलीं । गेले हुषारी वाटली ॥ १५९ ॥
 तेथून निर्दिष्ट जागींच जात । स्थान जरी होतें संकोचित ॥
 परी तें बाबांही केलें सूचित । हेंच कीं महत्व तयांचें ॥ १६० ॥
 चोपण्यांनीं नवथर चोपिली । म्हणून जमीन होती ओली ॥
 तरी बाबांची आज्ञा मानिली । सोई लाविली तेथेंच ॥ १६१ ॥
 गावांत मिळती जागा सुकी । भीमाजीच्या बहूत ओळखी ॥
 परी बाबांचें स्थान जें आलें मुखीं । सोडून आणिकीं नवजाणें ॥ १६२ ॥
 तेथेंच दोन पाथरिले गोण । वरी पसरूनियां अंथरुण ॥
 करूनियां स्वस्थ मन । केलें शयन पाटलांनीं ॥ १६३ ॥

एकदां नानासाहेब चांदोरकर यांस पोटशूळाचा विकार झाला. तो इतका
 कीं, रात्रंदिवस ते एकसारखे तळमळत असत. त्यांनां डाक्टरांनीं पिचकाऱ्या
 दिल्या पण काहीं उपयोग झाला नाही. शेवटीं महाराजांकडे गेले व महारा-
 जांनीं बर्फां तुपांत खलून खाण्यास सांगितली व त्या उपायानें त्यांचा पोट-
 शूळ अजिबात बंद झाला.

तेच रात्रीं ऐसें वर्तलें । भीमाजीस स्वप्न पडलें ॥
 बाळपणीचे पंतोजी आले । मारुं लागले तयातें ॥ १६४ ॥
 हातीं एक वेताची काठी । मारमारोनि फोडिली पाठी ॥
 सवाई मुखोद्गत व्हावयासाठीं । केले बहु कष्टी शिष्यातें ॥ १६५ ॥
 सवाई तरी होती कैची । जिज्ञासा प्रवळ श्रोतयाची ॥
 म्हणून अक्षरें अक्षर तीची । देतो समूळचि परिसिली जी ॥ १६६ ॥

सवाई.

जीस गमे पद अन्य गृहीं जरि ठेवियलें जणु सर्पशिरीं ॥
 वाक्य जिचें अति दुर्लभ ज्यापरि दुर्मिळ तें धन लोभि करीं ॥
 कांतसमागम तेंच गमे सुखपर्व नसे जरि वित्त घरीं ॥
 शांत मनें निज कांत मते करि कृत्य सती जनिं तीच खरी ॥
 परी हें शासन कशासाठीं । हेतो कांहींच कळेना गोठी ॥
 पंतोजी टाकीना वेताटी । पेटला हट्टीं अनिवार ॥ १६७ ॥
 लगेच पडलें दुसरें स्वप्न । तें तों याहून विलक्षण ॥
 कोणी एक गृहस्थ येऊन । छाती दडपून बैसला ॥ १६८ ॥
 हातीं घेतला वरवंटा । वक्षस्थळाचा केला पाटा ॥
 प्राण कासावीस आले कंठा । जणु वैकुंठा निघाले ॥ १६९ ॥
 स्वप्न सरलें लागलां डोळा । तेणें मनास थोडा विरंगुळा ॥
 उदयाचला सूर्य आला । जामा झाला पाटील ॥ १७० ॥

हुशारी वाटे अपूर्व मना । समूळ मावळे रोगाची कल्पना ॥
 पाटा वरवंटा छडीच्या खुणा । आठव कोणा पहाण्याची ॥१७१॥
 स्वप्नास जन आभास म्हणती । परी कधीं ये उलट प्रतीती ॥
 तेच मुहूर्ती रोगोच्छिती । दुःखनिवृत्ति पाटिला ॥ १७२ ॥
 पाटील मनीं बहु धाला । कीं वाटे पुनर्जन्म झाला ॥
 मग तो हळू हळू निघाला । दर्शनाला बाबांचे ॥ १७३ ॥
 पाहोनि बाबांचे मुखचंद्रा । पाटिलाचे आनंद समुद्रा ॥
 भरते दाटले आनंदमुद्रा । नयना तंद्रा लागली ॥ १७४ ॥
 प्रेमाश्रूंचे वाहती लोट । पायांघरी ठेविले ललाट ॥
 वेत शासन हृदयस्फोट । परिणाम स्पष्ट सुखकारी ॥ १७५ ॥
 या उपकारासीं उतराई । होईन मी पामर काई ।
 हे तों अशक्य म्हणवून पाई । केवळ डोई ठेवितों ॥ १७६ ॥
 एणेंच माझी भरपाई । याहून अन्य उपाय नाही ॥
 अचिंत्य अतर्क्य हे नवलाई । बाबा साई आपुली ॥ १७७ ॥
 असो ऐसे पवाडे गात । पाटील महिना राहिले तेथ ॥
 पुढें नानांचे उपकार स्मरत । होऊनि कृतार्थ परतले ॥ १७८ ॥
 ऐसे ते भक्तिश्रद्धान्वित । पाटील आनंदनिर्भरचित्त ॥
 साईकृपा कृतज्ञतायुक्त । वरचेवर येत शिरडीस ॥ १७९ ॥
 दोन हात एक माथा । स्थैर्य श्रद्धा अनन्यता ॥
 नळगें दुर्जे साईनाथा । एक कृतज्ञता ते व्हावी ॥ १८० ॥
 होतां कोणी विपत्प्रस्त । सत्यनारायणा नवसित ॥
 त्याचें सांगवत आचरत । संकट निमुक्त होत्साता ॥ १८१ ॥

तैसेंच पाटील सत्य साईव्रत । तै पासाव करुं लागत ॥
 प्रत्येक गुरुवारीं सदोदित । सुस्नात व्रतस्थ राहुनी ॥ १८२ ॥
 जन सत्यनारायण कथा । पाटील अर्वाचिन भक्तलीलामृता ॥
 दासगणूकृत साईचरिता । सप्रेमता वाचीत ॥ १८३ ॥
 त्या पंचेचाळीस ग्रंथाध्यारीं । गणुदास भक्तां अनेकां गाई ॥
 त्यांतील साईनाथ अध्याय त्रयी । सत्य साई कथा ती ॥ १८४ ॥
 व्रतांमाजी उत्तमव्रत । पाटीलही अध्यायत्रयी वाचित ॥
 पावले सौख्य अपरिमित । स्वस्थ चित्त जाहले ॥ १८५ ॥
 आप्त इष्ट बंधू समेत । पाटील मिळवून सोयरे गोत ॥
 करीत नेमें सत्य साईव्रत । आनंदभरित मानसें ॥ १८६ ॥
 नैवेद्याची तीच सवाई । मंगलोत्सव तैसाची पाही ॥
 तेथें नारायण येथें साई । न्यून नाहीं उभयार्थी ॥ १८७ ॥
 पाटिलानें घातला पाठ । गांवांत पडला तोच परिपाठ ॥
 या सत्य साईव्रताचे पाठ । लागोपाठ चालले ॥ १८८ ॥
 ऐसे हे संत कृपाळ । प्राप्त होतां उदयकाळ ॥
 दर्शनें हरिती भवजंवजाळ । काळही मार्गे परतविती ॥ १८९ ॥
 आतां येथून पुढील कथा । वर्णील एकाची संतती चिंता ॥
 संतासंतांची एकात्मता । चमत्कारता प्रकटेल ॥ १९० ॥
 नांदेड शहरचा एक रहिवासी । मोठा श्रीमंत जातीचा पारसी ॥
 मिळवील बाबांचे आशिर्वादासी । पुत्र पोटासीं येईल ॥ १९१ ॥
 मौलीसाहेब तेथील संत । त्यांची खूण बाबा पटवीत ॥
 पारसी मग आनंदभरित । गेला परत निजग्रामा ॥ १९२ ॥

अति प्रेमळ आहे कथा । श्रोतां परिसिजे स्वस्थ चित्ता ॥

कळोन येईल साईची व्यापकता । तैसीच वत्सलता तयांची ॥१९३॥

पंत हेमाड साईसी शरण । संतां श्रोतयां करितो नमन ॥

पुढील अध्यायीं हें निरूपण । सादर श्रवण कीजे जी ॥१९४॥

स्वस्ति श्रीसंतसज्जन प्रेरिते । भक्त हेमाडपंत विरचिते ॥

श्रीसाईसमर्थसच्चरिते । भीमाजीक्षयनिवारणं

नाम त्रयोदशोध्यायः ॥१९५॥

॥ श्री सद्गुरु साईनाथार्पणमस्तु । शुभं भवतु ॥

